

Naplójegyzetek II.

A felnőttkor választóvize

Gyermekkoromban családunk mind a négy felnőtt, velünk élő tagja: nagymamám, nagynéném, anyám és apám is mélyen hívő ember volt. De mind a négyen egészen másként.

Anyai nagymamám, miután a pesti angolkisasszonyoknál elvégezte iskoláit, férjhez ment nagypapámhoz, aki katolikus volta ellenére teista volt: hitt ugyan a természet Urában, de vallását nem gyakorolta. Első három gyermekük korán meghalt, nagymamám csak a Szűzanya segítségével tudta elviselni, túlélni elvesztésük fájdalmát. Tőle tanultam mindazt, amit hitről, imádságról tudok: reggel ötkor már az ágya szélén ült, és a rózsafüzért mondta. Alsóingén skapulárét hordott, minden munkába Isten segítségét kérve fogott, ha elmentünk otthonról, kis keresztet rajzolt a homlokunkra, ha tehetett, naponta eljárt szentmisére.

Nagynéném mindenben követte őt, és nagyon büszke volt, hogy egykor Mária-lányként részt vett az Eucharisztikus Kongresszuson.

Apámra korán elhunyt édesanyja egyedüli örökségként mély, feltétel nélküli istenhitét hagyta. Ez pontosan elég volt ahhoz, hogy egész életében mindig mindenütt valamiképp a szeretet középpontja legyen. Csendes, kevés beszédű, de jó humorú ember volt, aki csak ismert, szeretettel, mosolyogva emlékezett rá.

Anyám vele ellentétben harsány és magabiztos volt, sokat emlegette a Jóisten számtalan csodáját, amelynek köszönhetően az 1919-es kommün, a két világháború és a szocializmus kataklizmáit családunk valamennyi tagja túlélte. Folyton imádkozó édesanyjával szemben ő a rózsafüzérezést, a litániázást nem gyakorolta. Nem volt elmélkedő alkat, lendületes és fáradhatatlan volt, aki a segítséget tartotta a legfontosabbnak. Úgy beszélt, mintha pertuban lenne

a Jóistennel, és egyenesen tőle tudná, hogy mi kell az üdvösséghez. Fölényes intellektusa rám is erősen hatott.

Hosszú lenne elmondanom, milyen út vezetett attól a nem minden póz nélkül imádkozó, de őszintén hívő kislánytól, aki voltam, addig az Istenről, hitről készségesen megfeledező egyetemistáig, aki nagykorúságom percétől lettem.

Mi okozta ezt a gyors változást?

Talán az is, hogy egyetemistaként első perctől fogva felnőttnek tekintettek.

Alig múltam tizennyolc éves, otthon még minden a gyermekori rendet követte, féltő szigorral tartották számon minden lépésemet. Az egyetemen szabadnak éreztem magamat, úgy tűnt, itt az lehetek, aki lenni szeretnék. Itt sokkal jobban ismernek engem, mint a családban, és semmit sem kell tennem azért, hogy elfogadjanak. Gyermeki éretlenségre vall, hogy mindezt elhittem, és vonakodás nélkül eltértem a vele járó, legvulgárisabb ateista fölényeskedést is, mert ebben a közegben látszólag az ateizmus volt az egyetlen komolyan vehető világnézet. Nem véletlenül, hiszen 1961-et írtunk akkoriban.

Egyszerre távolodtam hát el a családomtól és az Istentől, mintha a hitem és az otthoni követelmények elvetése felnőtté válásom természetes velejárója lenne.

Amilyen gyorsan, amilyen mámorosan fordítottam hátat gyermeki énemnek, és mindannak, ami hozzátartozott, olyan fájdalmasan éreztem később az ezzel járó veszteségeket. Hosszú évtizedeken át mégsem jöttem rá arra, hogy mi okozza az állandó, nyomasztó elvágyódást, amelyet érzek.

Beletelt vagy két évtizedbe, amíg egyszer egy rádióműsorban meghallottam a nagy megtérő, Szent Ágoston szavait: „Magadnak teremtettél bennünket Istenünk, és nyugtalan a mi szívünk,

amíg meg nem nyugszik Tebenned!” Ez a gondolat már első hallásra annyira megtetszett, hogy jólesően, a ráismerés örömeivel elmosolyodtam. Elmosolyodom azóta is, ahányszor csak az eszembe jut.

Lehet, hogy ennek köszönhetem, hogy viszsztatálaltam mindahhoz, ami gyerekkoromban már az enyém volt: az imádsághoz és a nyugalomhoz, amelyet valóban egyedül az Isten iránti bizalom ad meg.

A jó példa ragadós

– tartja a mondás. De a rossz példa is. Sőt, az sokszor még vonzóbb. Hogy miért? Talán azért, mert sokszor könnyebb követni. Ha megosztom a sonkás zsemlémet valakivel, aki aznap, mondjuk, otthon felejtette a tízórait, esetleg én is egy kicsit éhes maradok. Könnyebb, ha nem osztom meg senkivel, oda se figyelek arra, kinek van, kinek nincs mit ennie.

De végül is jobban járok-e vele? Felfogás kérdése: ha emberi együttérzésből lemondok valamiről, oda tudok adni valamit egy arra rászorulóknak, megerősödik az önbecsülésem, jobban érzem magam a bőrömben. Különösen igaz ez, ha nem is a fölöslegemet, hanem a saját szükségletemre valót osztom meg. Hosszú távon, a jellemem megszilárdításának, az emberek rólam alkotott véleményének alakulása szempontjából biztos, hogy jobban járok, ha önzetlen vagyok. Még ha rövid távon, anyagi szempontból, veszteség ér is.

A nevelés alapja mindenképpen a példaadás: amire a gyermeket neveli, azt kell élnie a nevelőnek is. Különben csak hiábavaló lesz a leggyakrabban hangoztatott elvárás is. Sőt, az az ember, aki sokat hangoztatja, de maga nem követi az elveit, hazugnak, kétszínűnek, hiteltelennek bizonyul.

Mondhatni, minden, amit az életben átélünk, tapasztalunk, példát nyújt számunkra. Példát jelent a már élményekkel, összehasonlítási alappal bíró felnőttek számára is, de a gyerekek számára is. A nevelő, a szülő legtöbb esetben nem is sejtí, mi mindent, hányféle példát lát maga előtt a gyermek akár csak egyetlen napon is. Csak akkor tud segíteni neki abban, hogy a jó és a

rossz példát egymástól megkülönböztesse, ha megbeszéli vele az élményeit, a közösekét és a külön-külön szeretteket is. Ehhez bizalmi kapcsolatra, időre, együttlétre, beszélgetésekre van szükség. A gyerek egyedül nehezebben és bizonytalanabb eredménnyel dolgozza fel, ami történik vele. Ezért baj, ha a szülőt, a nagyszülőt idegesíti, ha egy kisgyerek, úgymond, folyton kérdezősködik. Pedig jó jel, nagy érték, ha kérdez a gyerek: azt mutatja, hogy bizalmat érez a kérdezett iránt, tőle vár választ arra, amire maga nem ismeri a feleletet.

A mai gyermek és a mai felnőtt nem csak a mindennapi életben lát számtalan jó és rossz példát. Percenként millió új élményt, eseményt és így rengeteg példát közvetítenek a tévéadások, a világháló különböző oldalai, a filmek, a videófelvételek is. Ezek megbeszélése, kiértékelése azért még nehezebb, mert sok esetben csak részleteket, pontatlan, nehezen érthető képsorokat „kap el” a távirányítóval kattintgató vagy a világhálón kalandozó, kíváncsi gyerek vagy felnőtt. Ezek a szuggesztív képsorok éppúgy belevésődnek a tudatunkba, mint ha a valóságban látnánk őket. Másik nagy hátrányuk az ilyen információknak, hogy nehéz, sokszor lehetetlen utánajárni, mi igaz belőlük, mi nem, hol történtek, megtörténtek-e valójában.

A játékfilmek, videók közismerten a fantázia szüleményei, mégis élő példaként hatnak a nézőre, és ugyanúgy mintát adnak a gondolkodásához, a bajok megoldásához, mint az alaposabban megismert tapasztalatok. Ezért is érthetetlen számomra, hogy mindennapos lett a brutalitás, a véres erőszak bemutatása a közvetített filmalkotásokban. Az sem sokkal érthetőbb számomra, hogy van, aki kifejezetten ezt szereti, erre vevő. Egyik hetilapunkban például azt olvasom, hogy az újságíró unalmasnak látja a régi, úgymond, túl jámbor krimiket. Ő vért, kegyetlenkedést, az erőszak legvadabb példáit szereti látni a filmekben.

Pedig az embernek nincs két fantáziája, két tudata: aki a véres megoldásokat kedveli a képernyőn, a moziban, miért csodálkozik, ha az életben is mind gyakrabban találkozik ilyesmivel?

Tudnunk kell, hogy a jó és a rossz példa egyaránt ragadós.